

Se vedlagte adresseliste

Deres ref

Vår ref
200703263-/LGU

Dato
07.11.2007

Informasjon om endringer i barnevernloven og sosialtjenesteloven - nye saksbehandlingsregler for fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker – ikrafttredelse 1. januar 2008

I. Innledning

Lov 1. desember 2006 nr. 65 om endringer i barnevernloven og sosialtjenesteloven mv. (saksbehandlingsregler for fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker mv.) trer i kraft 1. januar 2008 samtidig med den nye tvisteloven (lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister). Departementet vil med det første fremme en kongelig resolusjon som fastsetter egen forskrift om ikrafttredelse og overgangsregler, jf. punkt VIII nedenfor.

De nye saksbehandlingsreglene for fylkesnemndene bygger på og henviser i stor grad til den nye tvisteloven. Formålet med reglene er å legge til rette for en enhetlig og hensiktsmessig saksbehandling i fylkesnemndene i tråd med de grunnregler for god saksbehandling som gjelder for domstolene. Det er derfor et mål at den moderniseringsprosess som pågår for domstolene også får virkning for fylkesnemndenes saksbehandling. Dette innebærer bl.a. aktiv saksstyring fra nemndsleders side med større vekt på saksforberedelse og kortere forhandlingsmøter, samt tilretteleggelse for at saksbehandlingens omfang skal stå i forhold til sakens tema. Det er derfor også et mål med de nye reglene at disse skal bidra til kostnadsbesparende og effektivitetsfremmende forenklinger.

Endringene innebærer bl.a. at saksbehandlingsreglene for fylkesnemndene i sin helhet blir regulert i kapittel 7 i barnevernloven, og ikke som i dag i henholdsvis barnevernloven kapittel 7 og i sosialtjenesteloven kapittel 9. Sosialtjenesteloven kapittel 9 oppheves fra det tidspunkt de nye saksbehandlingsreglene i barnevernloven kapittel 7 trer i kraft.

Ot.prp. nr. 76 (2005-2006) som ligger til grunn for endringene i barnevernloven og sosialtjenesteloven ble behandlet i Odelstinget 19. oktober 2006, jf. Innstilling O. nr. 2 (2006-

2007) og Besl. O. nr. 2 (2006-2007). Odelstingets vedtak er i samsvar med forslagene til lovendringer i proposisjonen. Siden ikrafttredelse for den nye tvisteloven etter planen ikke skulle skje før 1. januar 2008, fattet Stortinget vedtak om at §§ 7-1 annet ledd om fylkesnemndas stedlige virkeområde og 7-5 om fylkesnemndas sammensetning skulle tre i kraft 1. januar 2007. Av lovtekniske hensyn ble disse bestemmelsene nummerert som §§ 7-1 a og 7-5 a. Bestemmelsene opphører å gjelde sammen med gjeldende kapittel 7 når det nye kapittel 7 iverksettes i sin helhet 1. januar 2008. Vi viser for øvrig til departementets brev av 14. november 2006 om materielle og prosessuelle endringer i barnevernloven og delvis ikrafttredelse fra 1. januar 2007.

Departementet vil nedenfor foreta en gjennomgang av de enkelte bestemmelsene i nytt kapittel 7 i barnevernloven, særlig med fokus på hva endringene innebærer av nye saksbehandlingsregler for fylkesnemndene. Når det gjelder bakgrunn og nærmere begrunnelse for endringene vises for øvrig til Ot. prp. nr. 76 (2005-2006) Om lov om endringer i barnevernloven og sosialtjenesteloven mv. (saksbehandlingsregler for fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker mv.)

II. Nærmere om innholdet i de nye saksbehandlingsreglene

Nemndas stedlige virkeområde og sammensetning

Fra 1. januar 2008 endrer Fylkesnemnda for sosiale saker navn til *Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker*. Når det gjelder *fylkesnemndenes stedlige virkeområde* slår § 7-1 første ledd fast at det i hvert fylke skal være en fylkesnemnd for barnevern og sosiale saker og at departementet kan bestemme at flere fylker skal ha felles nemnd. Dette er en videreføring av gjeldende regler, men som i dag finnes i lov om sosiale tjenester. Det er således ikke gjort endringer i den oppdeling som er foretatt i dagens fylkesnemndssystem. Bestemmelsens annet ledd er identisk med § 7-1 a som trådte i kraft 1. januar 2007. Bestemmelsen fastslår at fylkesnemnda avgjør saker som reises av kommunene i det fylket nemnda omfatter. Videre fastsettes det at departementet kan bestemme at saker som reises i en eller flere kommuner skal avgjøres i en annen nemnd. Som tidligere nevnt opphører § 7-1 a å gjelde når § 7-1 trer i kraft.

§ 7-2 gir regler om *fylkesnemndas generelle sammensetning*. Bestemmelsen er i all hovedsak en videreføring av det som i dag følger av reglene om nemndas sammensetning i lov om sosiale tjenester. Kravene til fylkesnemndas ledere er imidlertid presisert slik at det blir bedre sammenheng mellom de kriterier som benyttes i sammenlignbare forvaltningsorganer, jf. utlendingsloven § 38a og lov om psykisk helsevern § 6-2. Presiseringen medfører imidlertid ikke reelle endringer fra dagens krav.

§ 7-5 gir bestemmelser om *fylkesnemndas sammensetning i den enkelte sak*. Denne bestemmelsen er som tidligere nevnt identisk med gjeldende § 7-5 a som trådte i kraft 1. januar 2007. Nemnda skal som hovedregel være sammensatt av ett medlem fra det fagkyndige utvalget og ett fra det alminnelige utvalget i tillegg til leder. Nemndsleder er imidlertid etter en konkret vurdering gitt adgang til å kunne utvide nemnda til fem medlemmer når sakens vanskelighetsgrad gjør dette nødvendig. Når saken gjelder krav om endring i en sak som er avgjort ved tidligere vedtak eller dom, har nemndsleder også adgang til å avgjøre saken alene dersom dette er ubetenkelig hensett til sakens tema, vanskelighetsgrad, behovet for fagkyndighet og hensynet til en forsvarlig behandling. § 7-5 a opphører å gjelde fra det tidspunktet § 7-5 iverksettes.

III. Generelle bestemmelser

I § 7-3 angis *hovedprinsippene for saksbehandlingen i fylkesnemnda*. Dagens lovgivning har ingen tilsvarende bestemmelse. Den skal bidra til å skape bevissthet om de sentrale hensyn som er ment å ivaretas gjennom saksbehandlingsreglene. Ved anvendelsen av reglenes mange skjønnsmessige vurderingstemaer, peker formålsbestemmelsen på de viktigste hensyn som gjør seg gjeldende ved skjønnsutøvelsen. Bestemmelsen er i noen grad bygget opp etter mønster fra den nye tvisteloven § 1-1, men med visse tilpasninger i forhold til den sakstype fylkesnemnda skal behandle. Det legges likevel til grunn at saker for fylkesnemnda ikke skal behandles etter kvalitativt andre grunnprinsipper enn de saker som behandles av domstolen. Dette innebærer bl.a. at saksbehandlingen i fylkesnemnda skal være betryggende, rask og tillitskapende. Saksbehandlingen skal også være basert på proporsjonalitet mellom hva som avgjøres og de ressurser som settes inn, konsentrasjon i saksforberedelse, forhandlingsmøte og avgjørelse, og aktiv saksstyring fra nemndsleders side. De prinsipper som er nedfelt i § 7-3 er også konkretisert gjennom de øvrige bestemmelsene i kapittel 7.

Partenes rett til dokumentinnsyn i sak for fylkesnemnda reguleres i § 7-4 og er en videreføring av gjeldende regler i barnevernloven og sosialtjenesteloven. Bestemmelsen er imidlertid noe omformulert, bl.a. ved at partenes rett til dokumentinnsyn blir uttrykt mer direkte, uten at dette innebærer noen realitetsendring i forhold til gjeldende rett. Bestemmelsen slår uttrykkelig fast at partene kan forlange kopi av saksdokumentene. I en sak for fylkesnemnda skal de private parter få tilsendt et kopisett fra barneverntjenesten i forbindelse med oversendelse av saken til nemnda. Kopi skal også normalt bli tilsendt partene dersom nemnda senere mottar eller innhenter ytterligere dokumenter. Partene trenger da ikke å begjære dokumentinnsyn. Bestemmelsen får selvstendig betydning i de tilfellene dokumentene av en eller annen grunn ikke er oversendt parten.

§ 7-6 gir regler om *habilitet*. Reglene er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett som innebærer at det gjelder de samme regler om inhabilitet for nemndsleder og medlemmer i fylkesnemnda som for dommere, jf. domstolloven kapittel 6. Av bestemmelsen fremgår også en presisering slik at tidligere befatning med partene eller samme sakskompleks, ikke ”i seg selv” medfører inhabilitet. Det forutsettes imidlertid at inhabilitet kan inntre også i slike tilfeller etter en konkret vurdering.

I § 7-7 gis det regler om *innkalling av partene og uteblivelse*. I henhold til bestemmelsen skal *partene innkalles til forhandlingsmøte*, om nødvendig ved forkynning. I de fleste tilfeller vil innkalling være uproblematisk fordi partene er kjent med at det vil bli reist sak, og ved at parten normalt er representert ved advokat. Dersom den private part ikke har advokat eller dersom advokaten ikke lykkes med å få kontakt med sin klient, kan det være nødvendig med forkynning. I slike tilfeller får § 7-21 om forkynning av vedtak tilsvarende anvendelse. Det vises til nærmere omtale av denne bestemmelsen nedenfor. Forkynning kan likevel unnlates på de samme vilkår som følger av forvaltningsloven § 16 tredje ledd, for eksempel der det ikke er praktisk mulig. I tråd med gjeldende rett kan en sak behandles selv om parten uteblir. Forutsetningen er at parten er innkalt i samsvar med gjeldende regler.

§ 7-8 om *advokater* er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett. Fylkesnemnda skal oppnevne advokat for den private part uavhengig av om parten har advokat fra før. Dersom parten allerede har advokat er det i de fleste tilfeller naturlig at denne oppnevnes. Hvem som

kan oppnevnes som advokat vil bero på rettshjelpsloven § 21 annet punktum der det fremgår at "partens ønske skal være avgjørende". Departementet ser det imidlertid som viktig å understreke nødvendigheten av at fylkesnemndsleder i den enkelte sak har nær kontakt med den aktuelle advokaten for å påse at lovens saksbehandlingsfrister blir overholdt. Dette innebærer at det i noen tilfeller kan være nødvendig med et advokatskifte.

§ 7-9 om at det kan oppnevnes egen *talsperson* for barnet i saker som skal behandles for nemnda, er en videreføring av gjeldende rett. Departementet arbeider for tiden med å gjennomgå de forskrifter og retningslinjer som gjelder ved oppnevning av talsperson.

IV. Innledning til sak og saksforberedelse

§ 7-10 gir regler om *barneverntjenestens innledning til sak*. Bestemmelsen forutsetter at det er barneverntjenesten som har i oppgave å utrede saken for fylkesnemnda og forberede beslutningsgrunnlaget for de forslag som fremmes. Den er i hovedsak en videreføring av gjeldende regler og slår fast at det er barneverntjenesten som skal utarbeide "begjæring om tiltak" slik det foreskrives i § 7-11. Videre skal klager over vedtak om flytting forberedes av barneverntjenesten etter bestemmelsene i forvaltningsloven § 33 første til fjerde ledd.

§ 7-11 om *begjæring om tiltak og tilsvær* angir nærmere hvordan en sak skal innledes for fylkesnemnda. Det er til dels mangelfulle regler om dette i loven i dag. Bestemmelsen har i første rekke som formål å bidra til å sikre at saksforberedelsen i barneverntjenesten og fylkesnemnda koordineres, og at saken behandles og avgjøres i tråd med de overordnede prinsipper for saksbehandlingen i fylkesnemndene, jf § 7-3.

I bestemmelsens første ledd fastsettes nærmere krav til hvilke opplysninger begjæringen om tiltak skal inneholde og hvilke vedlegg som eventuelt skal følge begjæringen. "Begjæring om tiltak" tilsværer stevning i en sak for domstolen. Departementet vil understreke betydningen av at det på et tidlig stadium i saksgangen trekkes opp så klare rammer som mulig for den videre behandling av saken. Dette vil både være ressursbesparende og styrke de private parter mulighet for kontradiksjon. Begjæringen om tiltak utgjør en svært viktig del av det materialet som danner grunnlaget for videre tilrettelegging og behandling av saken, og det er nødvendig at den både er systematisk og godt gjennomarbeidet. God saksforberedelse i barneverntjenesten vil bidra til at videre forberedelse i nemnda kan konsentreres om det som er sentralt for avgjørelsen som skal treffes.

Begjæringen om tiltak skal således inneholde betegnelse på nemnda og gi en oversikt over hvem som er parter, lovlige stedfortredere og advokater i saken. I denne forbindelse er det viktig at barneverntjenesten redegjør for foreldrenes rettslige posisjon i forhold til barnet og begrunner sitt forslag om hvem som er sakens parter, jf. annet ledd bokstav a og b. I tillegg til at begjæringen skal inneholde en kort angivelse av hva begjæringen gjelder, skal den også inneholde en saksfremstilling som setter sakens fakta inn i en kronologisk sammenheng, jf. bokstav c og d. Det er viktig at den saksfremstilling som barneverntjenesten utarbeider er oversiktlig og presis med relevante og nødvendige opplysninger. Videre forutsettes det at sakens fakta relateres til de rettsregler som nemnda skal vurdere. I henhold til bokstav e skal begjæringen vedlegges de bevis som vil bli ført, herunder oppgave over vitner og sakkyndige som ønskes ført for fylkesnemnda, der det redegjøres for hva vitnene skal forklare seg om. I tilknytning til forslag til vedtak, som tilsværer påstand i saken, skal det gis en kort oppsummerende redegjørelse for de faktiske omstendigheter som begrunner forslaget og med henvisning til de rettsregler som kommer til anvendelse, jf. bokstav f. Begjæringen om tiltak

skal også gi nødvendig informasjon slik at nemndsleder kan trekke opp en hensiktsmessig ramme for videre behandling av saken, herunder nemndas sammensetning, behandlingsform (med eller uten forhandlingsmøte) og fremdriftsplan for forhandlingsmøte, jf. annet ledd. Videre kan nemndsleder, dersom begjæringen om tiltak ikke tilfredsstiller de fastsatte krav, gi pålegg om retting og sette en kort frist for dette.

Skriftlige forklaringer som er innhentet i anledning saken skal ikke legges ved begjæring om tiltak med mindre det er klart at vedkommende som har avgitt erklæringen blir ført som vitne for nemnda.

Reglene om tilsvar, finnes i fjerde ledd i bestemmelsen. Det slås her fast at de private parter umiddelbart skal varsles om begjæring om tiltak, og at det skal settes en kort frist for tilsvaret, normalt ikke lenger enn ti dager. I tilsvaret skal det redegjøres for den private parts syn på begjæringen, egne bevisstilbud og forhold som er av betydning for videre behandling og avgjørelsesform. Det forutsettes at det skal inngis tilsvaret, men det er imidlertid ikke knyttet noen sanksjoner til manglende tilsvaret.

§ 7-12 regulerer *saksforberedelsen i fylkesnemnda*. Det er ingen tilsvarende bestemmelse om saksforberedelsen i gjeldende rett. Formålet med bestemmelsen er å bidra til realisering av de grunnleggende krav til saksbehandlingen som følger av § 7-3, først og fremst gjennom aktiv saksstyring fra nemndsleders side. I bestemmelsens annet ledd angis en del av de oppgaver som nemndsleder skal ivareta under saksforberedelsen uten at disse er uttømmende, herunder nemndas sammensetning, behov for møter, hvorvidt det er behov for ytterligere bevisførsel, osv. I henhold til tredje ledd kan nemndsleder pålegge kommunen å inngi en kortfattet kronologisk redegjørelse for de faktiske forhold eller for deler av dette. Et slikt pålegg er aktuelt dersom saksfremstillingen i begjæringen om tiltak har mangler eller ikke fullt ut er tilfredsstillende. De private parter skal gis en frist til å angi hvilke deler som aksepteres og hvilke deler som ikke godtas. Nemndsleder kan også anmode partene om å samarbeide om redegjørelsen. Hensikten er å bidra til en nærmere avklaring av hvilke av de faktiske forhold partene er enige eller uenige om, og således unngå unødvendig bevisførsel. Bestemmelsen har også regler om forening av saker, jf. fjerde ledd. Saker kan bare forenes til felles behandling dersom forening kan skje uten tilsidesettelse av taushetsplikt. For å oppnå klarhet med hensyn til hvilke punkter det foreligger enighet eller uenighet om, kan nemndsleder i henhold til femte ledd i bestemmelsen også innkalle til saksforberedende møte. Videre kan nemndsleder kreve at partene inngir en kort avsluttende redegjørelse for forslag til vedtak, de omstendigheter som begrunner forslaget og de rettsregler som kommer til anvendelse, samt de bevis partene vil føre. Dette vil særlig kunne være aktuelt under avslutningen av saksforberedelsen og der det har skjedd endringer etter at begjæring om tiltak ble oversendt nemnda.

§ 7-13 gir regler om *saksstyrende avgjørelser, samt avvisning og heving*. Gjeldende rett har ingen tilsvarende bestemmelse. Bestemmelsen slår fast at det er nemndsleder som treffer avgjørelser om saksbehandlingen under saksforberedelsen. I samsvar med det som er fylkesnemndenes praksis i dag, gis nemndsleder adgang til å treffe avgjørelser om avvisning og heving alene. Videre kan avgjørelser om saksbehandlingen under saksforberedelsen omgjøres dersom lovens formål tilsier det. Hensynet til barnets beste vil i denne sammenheng være et avgjørende hensyn.

V. Forhandlingsmøte

§ 7-14 regulerer når *forhandlingsmøte skal holdes*. Bestemmelsen viderefører gjeldende hovedregel om at det skal holdes forhandlingsmøte før vedtak treffes. Slikt møte skal holdes snarest og hvis mulig innen fire uker. Bestemmelsen gir imidlertid i visse tilfeller mulighet for å treffe vedtak uten forhandlingsmøte. Dette gjelder for det første når partene samtykker og nemndsleder finner at hensynet til en betryggende saksbehandling ikke er til hinder for det. For det andre kan forhandlingsmøte unnlates i saker som gjelder krav om endring i et tidligere vedtak eller dom. Nemndsleder må imidlertid vurdere unnlatelse av forhandlingsmøte i slike tilfeller som ubetenkelig hensett til sakens tema, vanskelighetsgrad, behovet for sakkyndighet og hensynet til en forsvarlig behandling. Det må således foretas en helhetlig og samlet vurdering av situasjonen og forholdene i den enkelte sak. For det tredje kan vedtak treffes på grunnlag av en kombinasjon av muntlig og skriftlig behandling når vilkårene for å treffe vedtak på grunnlag av skriftlig behandling er til stede.

§ 7-15 regulerer *gjennomføringen av forhandlingsmøte*. Bestemmelsen slår fast at det er nemndsleder som styrer forhandlingsmøtet og har et ansvar for å påse at møtet gjennomføres i henhold til de rammer, herunder tidsrammer, som er fastsatt forut for møtet. Forhandlingsmøtet skal for øvrig gjennomføres på samme måte som en hovedforhandling etter tvisteloven § 9-15 så langt det passer.

§ 7-16 gir en hovedregel om at fylkesnemndas møter skal holdes for *lukkede dører*. Det er ingen tilsvarende bestemmelse i gjeldende lovgivning. Likevel praktiseres det også i dag konsekvent at nemndas møter er lukket. Etter den nye bestemmelsen kan nemnda imidlertid beslutte at møtet skal holdes helt eller delvis for åpne dører dersom partene begjærer det eller samtykker, og nemnda i tillegg finner det "ubetenkelig". Nemnda gis også adgang til på de samme angitte vilkår å tillate bestemte personer å være til stede, selv om møtet ellers går for lukkede dører. Dette gjelder for det første personer med tilknytning til en part, eller personer det er ønskelig er til stede i opplæringsøyemed. For det andre kan forskere gis adgang til å være til stede under forhandlingsmøtet, og i tillegg også under rådslagningsmøtet.

§ 7-17 gir regler om *bevis*. Bestemmelsen gir de fleste av tvistelovens bevisregler en tilsvarende anvendelse "så langt de passer". Formuleringen "så langt de passer" tar høyde for at det i tvistelovens bevisregler også vil være en del regler som det ikke vil være behov for i fylkesnemndene. Det er gjort direkte unntak fra tvisteloven § 21-4 som gjelder partenes sannhets- og opplysningsplikt fordi de private parter ikke har forklaringsplikt eller plikt til å bidra til sakens opplysning. Tvisteloven kapittel 23 om parter møte- og forklaringsplikt og kapittel 28 om bevissikring utenfor rettssak er heller ikke gitt tilsvarende anvendelse. Reglene i kapittel 25 om sakkyndighetsbevis gjelder så langt de passer. Selv om barneverntjenesten har ansvaret for å forberede saken, om nødvendig gjennom en sakkyndig utredning, vil det også for fylkesnemndene rent unntaksvis være aktuelt å sørge for at det foretas en sakkyndig utredning under saksforberedelsen. Fylkesnemndene har også et selvstendig ansvar for å opplyse saken.

§ 7-18 gir regler om *avgjørelsesgrunnlaget*. Det fremkommer av bestemmelsen at vedtaket i fylkesnemnda ikke kan bygge på annet enn det som er fremkommet under forhandlingsmøtet. Skriftlige redegjørelser som partene har inngitt om de faktiske forhold kan imidlertid inngå i avgjørelsesgrunnlaget. Avgjøres saken uten forhandlingsmøte vil avgjørelsesgrunnlaget bare være sakens dokumenter. Ved en kombinasjon av skriftlig og muntlig behandling vil

avgjørelsesgrunnlaget være det som har fremkommet i forhandlingsmøtet, samt sakens dokumenter.

§ 7-19 innfører en ny og klarere frist for *vedtak i fylkesnemnda* ved at vedtak skal treffes snarest mulig og senest to uker etter at forhandlingsmøtet ble avsluttet, med mindre dette ikke er praktisk mulig. ”Praktisk mulig” mulig rommer to situasjoner. For det første kan vedtaket være så arbeidskrevende at det ikke er praktisk mulig å få det ferdig innen fristen. For det andre kan det vise seg å være umulig å få samlet alle nemndsmedlemmer til vedtaksmøtet. For rådslagningsmøte og avstemning gjelder tvisteloven § 19-3 så langt den passer. Vedtaket begrunnes som dommer og tvisteloven § 19-6 gjelder tilsvarende så lang den passer. Det er også formalisert at vedtaket blir bindende når det er undertegnet av alle nemndas medlemmer, og at nemndsleder undertegner til slutt. Dette innebærer at undertegning av vedtaket kan skje i vedtaksmøtet eller ved at vedtaket sendes på sirkulasjon.

§ 7-20 regulerer *retting av feil og tilleggsvedtak*. Reglene i tvisteloven § 19-8 og § 19-9 har fått tilsvarende anvendelse så langt de passer. Det er ingen regler om dette i gjeldende rett.

§ 7-21 gir regler om *forkynning av vedtak*, noe som ikke er regulert etter gjeldende rett. Det innføres en hovedregel om postforkynning etter domstoloven § 163 a. Det innføres også en hjemmel for forkynning ved stevnevitne dersom nemnda finner det nødvendig for å sikre en forsvarlig forkynning. For øvrig gjelder domstolovens regler tilsvarende så langt de passer.

VI. Akuttvedtakene

Det har gjennom flere år vært satt søkelys på hvorvidt de regler som gjelder for saksbehandlingen av akuttsakene sikrer en forsvarlig behandling som står i forhold til vedtakenes inngripende karakter. Kritikken har i hovedsak vært rettet mot manglende kontradiksjon, og at loven legger opp til et særdeles komplisert og tidkrevende system som kan være vanskelig å følge for de impliserte parter. I §§ 7-22 og 7-23 opprettholdes dagens tosporede system med en godkjenningsordning og en klageordning for behandling av akuttsakene.

§ 7-22 er i realiteten en videreføring av den *godkjenningsordning* som følger av gjeldende rett der nemndsleder skal foreta en legalitetskontroll av samtlige akuttvedtak, jf. barnevernloven §§ 4-6 annet ledd, § 4-9 første ledd og 4-25 annet ledd. Vedtaket skal oversendes fylkesnemnda for godkjenning umiddelbart etter at det er iverksatt. Departementet vil understreke betydningen av at den instans som har fattet vedtaket etablerer gode rutiner for oversendelse til nemnda, og at dette skjer samme dag eller senest neste dag dersom vedtaket er fattet om natten. Godkjenningen skal som i dag foreligge snarest, og om mulig innen 48 timer. Fylkesnemndsleder skal gi en kort begrunnelse for avgjørelsen og dersom det er innhentet ytterligere opplysninger, bør det redegjøres for dette. Nemndsleder skal foreta en prøving av om beskrivelsen av den faktiske situasjonen og begrunnelsen for vedtaket synes å være i samsvar med lovens krav. Godkjenningen skal i utgangspunktet skje på grunnlag av det vedtak som foreligger. Nemndsleder er gitt en adgang til å innhente ytterligere opplysninger der dette er nødvendig for å ta stilling til selve godkjenningsspørsmålet, som i denne forbindelse forutsettes å omfatte både skriftlige og muntlige opplysninger.

§ 7-23 regulerer de private parterers adgang til å *klage over akuttvedtak til fylkesnemnda*. Det er etablert en ordning som innebærer at saken undergis en noe enklere behandling enn det som følger av dagens klageordning. Tidsmomentet og hensynet til en rask avklaring av saken har således vært avgjørende i denne sammenheng. Klagen kan fremsettes skriftlig eller muntlig overfor nemnda. Fristen for de private parter til å påklage vedtaket følger forvaltningslovens regler og er således tre uker. Den enkelte fylkesnemnd må etablere rutiner for å kunne ta i mot denne type saker slik at saksbehandlingen kan skje raskt. Nemndsleder skal behandle klagesaken alene. Det skal holdes et kort muntlig forhandlingsmøte hvor partene får anledning til å redegjøre for sitt syn og til å tilby slik supplerende bevisførsel som nemndsleder tillater. Avgjørelsesgrunnlaget i saken er etter dette mer begrenset enn ved behandling av saker i ordinært forhandlingsmøte. Vedtak i klagesaken skal foreligge innen en uke etter at den kom inn til fylkesnemnda. Det forutsettes at det gis en kort begrunnelse tilpasset sakens tema knyttet til akuttsituasjonen, jf. § 7-19.

Departementet legger til grunn at innføring av de nye saksbehandlingsreglene for fylkesnemndene i akuttsaker ikke fører til endringer i *retten til fri rettshjelp*. Partenes rett til å få dekket advokatutgifter i akuttsaker følger av lov om fri rettshjelp §§ 11 og 17. Fri rettssråd innvilges for det første i de tilfeller det er fattet akuttvedtak, men hvor vedtaket ikke blir etterfulgt av at barneverntjenesten forbereder sak for fylkesnemnda. For det andre innvilges fritt rettssråd i de tilfeller hvor barneverntjenesten har startet forberedelse av sak for fylkesnemnda, men hvor saken likevel ikke blir oversendt nemnda. Når saken behandles av fylkesnemnda får partene fri sakførsel etter regelen i § 17. Departementet vil understreke betydningen av at barneverntjenesten i forbindelse med at akuttvedtaket fattes, informerer partene om den videre saksgangen for fylkesnemnda, herunder retten til å påklage vedtaket og om retten til advokatbistand.

Departementet vil også understreke det særlige behov for rask avklaring som eksisterer i disse sakene, og at det derfor til enhver tid må finnes advokater som kan påta seg en slik sak på kort varsel. Det forutsettes at det i tilknytning til den enkelte fylkesnemnd utarbeides egne lister over advokater som kan benyttes i disse sakene. Departementet finner ikke grunn til i denne omgang å utarbeide nærmere bestemmelser om egne advokatutvalg, jf. § 7-8.

§ 7-24 har en bestemmelse om *rettslig overprøving av fylkesnemndas vedtak*. Hensikten med bestemmelsen er at reglene for rettslig overprøving, jf. tvisteloven kapittel 36, fremgår direkte av hjemmelsloven selv. Tingrettens sammensetning fremgår av tvisteloven § 36-4 og anke over tingrettens dom av § 36-10.

§ 7-25 gir hjemmel for departementet til å igangsette forsøk i en eller flere nemnder med at nemndsleder tar initiativ til en *samtaleprosess* med sikte på enighet mellom partene. Departementet har imidlertid kommet til at de nye reglene bør ha vært i funksjon noe tid før eventuelle forsøk igangsettes. Etablering av en ordning med samtaleprosess må bl.a. ses i lys av de nye reglene om saksforberedelse. Departementet vil derfor vurdere etablering av en slik ordning på et senere tidspunkt.

VII. Endringer i andre lover

Fylkesnemnda behandler også saker etter lov 5. august 1994 nr. 55 om vern av smittsomme sykdommer §§ 5-2 og 5-3, jf. § 7-5 (*smittevernssakene*). Videre behandler fylkesnemnda saker etter lov om sosiale tjenester § 4A- 11 (*saker om bruk av tvang og makt overfor enkelte*

personer med psykisk utviklingshemming) og saker etter §§ 6-2 og 6-2 a (saker om bruk av tvang overfor rusmiddelmisbrukere). I dag fremkommer saksbehandlingsreglene for tvangssaker utenfor barnevernet dels av henvisninger fra smittevernloven og sosialtjenesteloven kapitlene 4A og 6 til enkeltbestemmelser i sosialtjenesteloven kapittel 9. Dels er det gitt særregler for de enkelte sakstypene når det gjelder avgrensede forhold.

Utgangspunktet om at de generelle saksbehandlingsregler for fylkesnemnda også skal gjelde for smittevernnemnda er beholdt ved innføring av et nytt kapittel 7 i barnevernloven. Dette gjelder i den utstrekning ikke annet fremgår av smittevernloven, jf. smittevernloven § 7-5 annet ledd.

Videre er det lagt til grunn at de nye reglene for fylkesnemndas behandling av saker etter barnevernloven i det vesentlige passer også for saker etter sosialtjenesteloven kapitlene 4A og 6. Som tidligere nevnt oppheves kapittel 9 i sosialtjenesteloven ved innføring av nytt kapittel 7 i barnevernloven. Endringene innebærer at det er inntatt henvisninger fra sosialtjenesteloven kapittel 4A og 6 til bestemmelsene i barnevernloven kapittel 7 samtidig som de særlige saksbehandlingsregler fremgår av de enkelte kapitler i sosialtjenesteloven. For sakene etter sosialtjenesteloven finnes derfor regler om saksbehandlingen nå i to lover.

VIII. Overgangsregler

Ved utarbeidelse av overgangsregler for de nye saksbehandlingsreglene for fylkesnemndene er det sett hen til de overgangsregler som er gitt i medhold av ny tvistelov, jf. forskrift av 26. januar 2007 nr.88. I denne forskriften slås det fast at skjæringstidspunktet for om saken skal behandles etter ny tvistelov, er hvorvidt saken er "brakt inn" etter 31. desember 2007. Etter departementets oppfatning er det naturlig å legge denne løsningen til grunn også for saker som bringes inn for fylkesnemnda.

Med hilsen

Tone G. Smith (e.f.)

Lise Gundersby

Adresseliste

Helse- og omsorgsdepartementet
Justis- og politidepartementet
Fylkesnemndene for sosiale saker
Kommunene
Fylkesmennene
Barne-, ungdoms- og familieetaten
Sosial- og helsedirektoratet
Nasjonalt folkehelseinstitutt (Folkehelseinstituttet)
Statens helsetilsyn
De regionale helseforetakene
Regjeringsadvokaten
Den Norske Advokatforening